

'BETERE WEERSTAND'

we door de eeuwen heen hebben gehad, het volmaakt eens . . . De totaal-staat is niet alleen bedenkelijk en gevaarlijk, maar voluit onmogelijk, een wangedrocht van een god-vergeten denken . . .

De totaal-staat is in strijd met het eerste gebod: 'Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben' – de totaal-staat, indien hij niet het Godsrijk is (en dat is hij natuurlijk niet) moet noodzakelijk optreden als een antikerk waarin veracht wordt alles wat de kerk aanbidt, waarin vervolgd wordt alles waarvoor de kerk ruimte geeft, waarin de deugden die de Schrift prijst, worden vertreden en de ondeugden worden geprezen. Dat is wat Duitsland wereldrevolutie noemt.'

Het bleef niet bij deze brochure. De vraag die zij opwierp, was immers deze of het dan niet bij uitstek op de weg van de kerk lag, tot die 'betere weerstand' op te roepen. Ja, wat was in het algemeen de taak van de kerk als zij met actuele vraagstukken geconfronteerd werd? De hervormde kerk mocht dan wel nog steeds pretenderen, 'de volkskerk' te zijn, maar had zij zich van die vraag sinds het begin van de negentiende eeuw ooit duidelijk rekenschap gegeven? Had zij ooit duidelijk gesproken? Had de Duitse bezetting niet ook haar totaal onvoorbereid aangetroffen? Miskotte behoorde tot diegenen die er diep van overtuigd waren dat de kerk zich in de confrontatie met de actualiteit diende te vernieuwen. Daar had men een uitgangspunt voor nodig, een discussiestuk. Samen met ds. Kroon, een van de twee bewerkers van *Betere weerstand*, en met ds. Koopmans stelde Miskotte in de zomer van '41 een soort geloofsbelijdenis op, *Wat wij wèl en wat wij niet geloven*.¹ Ook dit stuk werd illegaal verspreid. De totalitaire staat en de rasseneer werden er op geloofsgronden in verworpen: duidelijk werd er in gesteld dat verzet geloofsplicht was indien de bezetter de bijbelse geboden overtrad. Van speciaal belang dunkt ons wat in het stuk te lezen stond over de Joden:

'Wij geloven en belijden dat God vanouds het *volk Israël* heeft uitverkoren om Zijn *openbaring* te ontvangen, tot op de verschijning van Jezus, de uit dit volk geboren Messias, te bewaren en in gehoorzaamheid aan Hem in de wereld te verkondigen. Het is een daad van Gods onbegrepen vrije genade, waardoor Israël deze roeping heeft ontvangen, want op zichzelf was Israël niet beter, waardiger of geschikter dan de andere volkeren. Maar aan dit volk heeft de Here Zijn Woord toebetrouwd, zodat wie tot God komt, 'bij Israël wordt ingelijfd.'

Daarom geloven wij dat wie zich tegen Israël stelt, zich verzet tegen de God van Israël. Want wel is Israël ongehoorzaam geweest en heeft het het wonder van zijn roeping veracht toen het de Here der Heerlijkheid gekruisigd heeft. En wel heeft God toen voor een tijd en voor een deel een verharding over Israël gelegd, maar

¹ Tekst: a.v., p. 227-32.